

Andere boeken van Bart Römer:

De veenheks

Het geheim van Ruysbroeck

De verborgen kamer

KWAKOE

Bart Römer

Naar een idee van Bart Römer en
Henk Dikmoet

the house of books

Copyright © Tekst 2013 Bart Römer

Copyright © 2013 The House of Books, Vianen/Antwerpen

Omslag: Wil Immink Design

Omslagbeeld: Wil Immink Design/Thinkstock

Binnenwerk: ZetSpiegel, Best

ISBN 978 90 443 4278 9

ISBN e-book 978 90 443 4298 7

NUR 285/340

D/2013/8899/127

www.bartromer.nl

www.thehouseofbooks.com

*Voor Sefton en Carmen, die mij onvoorwaardelijk
in hun hart hebben gesloten.*

Suriname, 1729

In 1667 verovert de Zeeuwse admiraal Abraham Crijnsen Suriname op de Engelsen. Paramaribo, aan de monding van de Suriname-rivier, is de belangrijkste stad in de kolonie. Hier zetelen de gouverneur, het recht en de rijken, hier wordt het machtige Fort Zeelandia opgetrokken, waarvan de kanonnen waken over de stad en de kolonie. De Zeeuwen krijgen de kolonie echter niet winstgevend en verkopen Suriname in 1683 aan de Sociëteit van Suriname, die drie deelnemers kent: de WIC (de West-Indische Compagnie), de gemeente Amsterdam en de familie van Aerssen van Sommelsdijck. Zij zijn de privé-eigenaren van een stuk grond dat ruim viermaal zo groot is als het gebied dat wij nu kennen als Nederland.

Suriname wordt doorsneden door een aantal grote rivieren, die van noord naar zuid lopen: de Marowijne, de Surinamerivier, de Corantijnen en de Tapanahony. Eén rivier loopt van oost naar west: de Commewijne. De kuststrook bestaat uit een verraderlijk stuk zwamp of moerasgrond, het middengedeelte uit laag, glooiend bosland en in het diepe zuiden ligt een aantal machtige bergketens. Vanaf de kust is de hele kolonie bedekt met dicht tropisch oerwoud. Het klimaat in deze streken is tropisch: heet, klam, uitputtend.

De eigenaren van Suriname proberen de kolonie winstgevend te krijgen door een grote hoeveelheid suiker- en koffieplantages op te

zetten. Plantages die alleen winstgevend kunnen zijn door de massale inzet van goedkope arbeidskrachten: slaven, die uit Afrika worden gehaald. Bij de aanvang van dit verhaal zijn er ongeveer duizend blanke kolonisten in de kolonie en ruim zestienduizend slaven. Dat zou in de jaren na 1729 oplopen tot ruim veertigduizend slaven, terwijl de blanke bevolking niet veel groter was geworden. Om de grote hoeveelheid slaven in het gareel te houden wordt bewust gekozen voor een tactiek van genadeloze repressie. Een tactiek die bijna tweehonderd jaar lang strikt wordt volgehouden. Elke vorm van weerbarstigheid, laat staan opstandigheid, wordt beantwoord met grof geweld, met vele honderdduizenden doden tot gevolg. Hoewel het aantal slaven in Suriname nooit extreem groot is geweest, wordt de slavernij in deze kolonie algemeen erkend als een van de wreedste ter wereld.

PROLOOG

De jongen veegt het water uit zijn ogen. De warme regen stort als een razende waterval uit de hemel neer. In een oogwenk is alles doorweekt. Bomen en struiken buigen diep door onder de waterlast. Overal op het land ontstaan snelstromende riviertjes van modderig roestbruin water, dat draaiend en kronkelend zijn weg zoekt. De jongen ziet hoe de slaven op het land haastig een droge schuilplaats proberen te vinden. De ongelijke bodem met scherpe stenen maakt het lopen lastig. Opmerkelijk genoeg klinkt er schaterend gelach. Niemand vindt het erg om nat te worden. Straks zal de zon weer genadeloos heet schijnen en moet iedereen terug naar het suikerriet, naar het zware werk. Voor de slaven in het veld duurt de regen altijd te kort.

De watervloed deert de jongen niet. Hij wil niet schuilen. Hij stapt juist de regen in. Het sijpelende water stroomt weldadig over zijn blote voeten. Hij kijkt omhoog. Het vallende water slaat zijn ogen dicht, striemt zijn huid, stroomt langs zijn lichaam naar beneden, vermengt zich met het water op de grond. Nogmaals veegt de jongen de regen uit zijn ogen. Hij schudt zijn hoofd. Niet om de waterdruppels kwijt te raken, maar om de martelende gedachten weg te wassen die hem dag na dag pijnigen. Meer pijnigen dan de zweep van de opzichter. De jongen weet niet waar hij vandaan

komt, waar hij bij hoort, waar hij werkelijk thuis is. Hij weet niet eens wie hij zelf nu eigenlijk is. Of wat. Een mens, een dier, een werktuig? Wat het meest aan de jongen vreet zijn de terugkerende gedachten aan zijn moeder. De jongen weet niet waar ze is en toch weet hij het wel. Juist deze kennis zou hij liever kwijt zijn, maar die is ingevreten in zijn hoofd en spookt daar dag en nacht.

Op het grote schip is hij geboren. Midden op zee. Nergens land te zien. Zijn moeder werd ziek, het bloeden wilde niet goed stoppen, de ijlkoorts sloeg zijn klauwen in haar verzwakte lijf. Kreunend van pijn rolde ze over het dek, maar het hielp haar niets. Uiteindelijk grepen de witte mannen haar vast en sleepten haar mee. Zonder enige vorm van medelijden, achteloos haast, gooiden ze de wanhopig schreeuwende vrouw overboord. De golven verslonden haar sneller dan een leeuw had gekund. Een van de witte mannen kwam terug voor haar gevallen kind. Om het karwei af te maken. Het kind lag echter al aan een andere borst. Opgeraapt door een jonge vrouw, wier overleden baby in dezelfde golven was gesmeten. Haar borsten waren nog vol melk, genoeg om het huilende kind te voeden. Gezonde kinderen, hoe klein ook, brachten goed geld op. De witte man had zijn schouders opgehaald en was weggelopen. Zo bleef de jongen in leven.

Dit is al wat de jongen weet van zijn moeder en zijn afkomst. En hij weet nog iets zeker. Hij weet dat hij alle witte mensen haat. Haat om het onrecht, om het feit dat hij slaaf is, om zijn verdronken moeder. Haat met een hitte die de regen op zijn huid doet verdampen. Maar sterker dan de haat die in hem brandt, is de droom die de jongen sluimerend koestert: zijn zoon zal later geen slaaf zijn. Zijn zoon wordt in vrijheid geboren. Zijn zoon zal leven en sterven als een vrij man.

HOOFDSTUK 1

Hoog in de lucht zit Thomas te genieten van de heerlijke knippa's. De reusachtige fruitboom is zeker dertig meter hoog. De boom is oud en daardoor grillig van vorm. Aan zijn dikke stam ontspruiten tientallen takken en zijtakken. De takken zijn beladen met de grote trossen vruchten waar de boom zijn naam aan ontleent. De knippa's zijn geliefd. Per stuk zo groot als een kindervuistje en onder het dunne groene schilletje zit sappig zoet vruchtvlees. Genietend veegt hij het sap van zijn kin. Thomas is groot voor zijn zeventien jaar. Stevig gebouwd, brede schouders en krachtige spieren. Zijn gezicht is aantrekkelijk gelijkmatig, rond van vorm, grote donkerbruine ogen, een brede neus en een mond met volle lippen waarachter prachtige tanden parelen. Een knappe jongen om te zien.

Thomas leunt naar voren en speurt de horizon af. Uitgestrekte wolkenpartijen trekken traag voorbij. Tussen de wolken door schijnt de zon heet en fel op de aarde neer. Thomas tuurt tussen de takken door en kijkt van links naar rechts. Zijn blikken glijden over het landschap om hem heen. Ver beneden hem glinstert de traag stromende rivier, die kronkelend zijn weg zoekt naar de grote oceaan, uren varen van deze plek in het oerwoud. Langs de oevers van de rivier is het groen in zowat elke denkbare kleur-

schakering, dichter dan waar ook. Boomblad, lianen, struiken, onkruid. Alles groeit door elkaar heen in een ondoordringbare plantaardige chaos. Aan de waterkant staat het vol met *mokomoko*, dat iedereen olifantsoren noemt vanwege het grote blad. Tussen het groen door schitteren langs beide oevers de vele kleuren rood, geel en groen van de *popokaytongo*, de papegaaientongen, grillig gevormde bloemen als drakentanden, die langs dit stuk van de rivier overdadig groeien.

Thomas draait zijn hoofd en kijkt naar de machtige groene muur waar het oerwoud begint, dat niet ver van hem vandaan dreigend oprijst, dampend en trillend van de kleffe hitte. De groene afscheiding is het begin van een onbekende wereld vol gevaar en geweld. Waar de strijd om te overleven elke dag, elk uur, elke minuut het ritme van het bestaan bepaalt. Voedsel, water, zonlicht, de kostbare schatten waar elk leven in de jungle zijn best voor doet. Alleen de sterksten en de slimsten kunnen overleven in deze helse arena.

Het is ook de plek waar de Marrons, de weggelopen slaven, zich ophouden in hun goed verborgen dorpen. In de dodelijke doolhof die het oerwoud is, kunnen de blanke meesters hun weggelopen bezit slecht achterhalen. Laat staan terugbrengen. Het oerwoud is de plek van waaruit de Marrons hun gewelddadige overvallen plegen op de plantages, wanhopig op zoek naar meer voedsel, meer wapens en meer vrouwen. Het gevaar van de Marrons is niet minder dan dat van het oerwoud zelf. Tussen de bochtige rivier en de oprukkende jungle ligt de suikerplantage Nieuw-Holland, op de grens tussen de beschaafde wereld van de kolonie Suriname en de uitgestrekte groene wildernis van het Amazonewoud.

Eigenlijk is het terrein van de plantage saai vergeleken met het rijke groen langs de oevers van de rivier. Thomas kijkt neer op de daken van de belangrijkste gebouwen van de plantage, opgetrokken rond het droge, stoffige erf. Alleen de felrode hibiscus, de *angalampu*, en een aantal oranje *faja lobi*'s, de elegante pauwenkers, geven het terrein kleur. Maar al met al maakt het geheel geen

fleurige indruk. Nieuw-Holland heeft duidelijk betere tijden gekend. Dat kan Thomas vanaf zijn uitkijkpost goed zien. Het grote huis, waar de eigenaar van de plantage woont, staat op een stenen fundament en is verder opgetrokken uit hout. Het uit twee verdiepingen bestaande huis kan duidelijk een nieuwe verlaag gebruiken. Zowel het wit van de muren als het rood van de kozijnen. Overal zitten lelijke bladders. Her en der is het onderliggende hout zelfs al aan het rotten.

Het vochtige, tropische klimaat tast alles aan. Niet alleen de gebouwen, ook de mensen hier slijten sneller dan normaal. Om het grote huis heen loopt een brede veranda met zuilen. Er staan een aantal houten stoelen met rieten zittingen en leuning, een schommelstoel en een tweetal wankel tafeltjes – haveloze zitjes die duidelijk nooit gebruikt worden. Aan de voorkant van het grote huis ondersteunen de zuilen een groot balkon op de tweede verdieping, dat uitkijkt op het erf en de steiger naar de rivier daarachter. Ook hier staan een paar verwaarloosde stoelen en een tafel. Het hout is verschoten van kleur onder invloed van het dagelijkse geweld van de tropische zon. Opzij van het grote huis, in de richting van de rivierbocht stroomopwaarts, staan de werkgebouwen van de plantage: de suikermolen waar het suikerriet wordt geperst, de kokerij waar het suikersap wordt ingedikt en gekookt tot de ruwe suiker, de timmerwerkplaats, de smidse, alle werkplaatsen die nodig zijn om de plantage draaiende te houden. Aan de andere kant van het erf zijn de verschillende magazijnen opgetrokken waar de suiker wordt opgeslagen en de voorraden worden bewaard. Daar staat ook het houten huis waar de soldaten gelegerd zijn en het huisje waar de zwarte opzichter – de *bastiaan* – zijn onderkomen heeft. Ook de werkplaatsen en de bijbehorende huizen lijden aan achterstallig onderhoud. Afgebladderde verf, scheefgezakte deuren en kozijnen, houtrot. De hele plantage is slecht onderhouden en dringend toe aan een grote opknopbeurt. Het duidelijkst is het verval zichtbaar in de suikermolen. Die is vermolmd en krakkemikkig, en nog steeds drijven een paar slome ossen de persen aan.

Achter het grote huis, waar ook de knippa staat waar Thomas in zit, liggen de moestuinen, waar de verschillende groenten worden verbouwd. Kool, aardappelen, boontjes. De stad ligt te ver weg om verse waar aan te voeren, dus alles moet op de plantage zelf worden verbouwd. Nog wat verder weg, in de richting waar het dichte oerwoud begint, liggen de uitgestrekte akkers met suikerriet, dat losjes heen en weer wiegt in de warme bries.

Het verst verwijderd van het grote huis ligt het dorp waar de slaven wonen. De armzalige hutten daar zitten vol spleten en kieren, de daken van palmbiad lekken bij elke regenbui. Hun behuizing is er nog slechter aan toe dan die van de rest van Nieuw-Holland.

Nog een keer werpt Thomas een blik over de rivier, maar de vele bochten en het hoog opgeschoten groen aan de oevers ontnemen hem een volledig zicht erop. Wat hij ook zoekt, hij ziet het niet. Beneden hem, op het erf, wordt het ineens drukker. De slaven verzamelen zich voor het grote huis. Ook de soldaten verschijnen. Geweren in de aanslag. Er staat iets te gebeuren. Een schrille kreet trekt Thomas' aandacht. Hij draait zijn hoofd in de richting van het geluid. Twee zwarte gieren, *tingifowru*, cirkelen hoger en hoger in de lucht. Thomas kijkt snel rond over het land, maar ziet nergens iets liggen wat de aanwezigheid van deze aaseters verklaart. Geen kadaver in zicht, meestal de aanleiding voor deze naargeestige vogels om zich in te spannen. Thomas gooit met kracht een knippapit in de richting van de gieren. Hoe hard hij ook gooit, de pit komt niet eens in de buurt, maar Thomas heeft een hekel aan deze vogels, hun aanwezigheid voorspelt nooit veel goeds. Waar de gieren zijn, is de dood nabij.

'Thomas! *Yu sakakaboy*. Waar zit jij? Ik ga je rammelen, hoor. Breng mij m'n knippa's, jongen.'

Thomas kijkt naar beneden. Door de takken heen ziet hij Kokkie staan. Haar hoofd in haar nek. Met een hand boven haar ogen speurt ze de boom af. Door de dichte bladeren ziet ze hem echter

niet zitten. Thomas lacht zachtjes in zichzelf, maar vertoont zich niet. Hij had de kokkin beloofd een tros knippa's te brengen. En snel. Kokkie is ongeduldig en het duurt haar duidelijk te lang, dus is ze komen kijken waar haar fruit blijft. Ze weet dat Thomas maar wat graag boven in de boom blijft zitten luieren als hij de kans krijgt.

Wanneer een reactie uitblijft, draait de gezette vrouw zich hoofdschuddend om en verdwijnt mopperend in haar domein: de keuken van het grote huis. Thomas plaagt haar graag en vaak, maar hij is dol op die mopperkont met haar hart op de juiste plek.

Behendig laat Thomas zich nu uit de boom zakken. Alsof het hem geen enkele moeite kost daalt hij razendsnel af, tak na tak. Lachend van plezier daalt Thomas naar beneden. Het lijkt haast wel of hij zweeft, zo behendig gaat het. Zijn sombere gedachten door de gieren zijn voor het moment verdwenen. Eindelijk maakt hij haast. Niet alleen om Kokkie alsnog haar vruchten te bezorgen, maar ook omdat alle slaven zich op het erf moeten verzamelen. Hij dus ook. Ook al is hij de *futuboy*, de persoonlijke loopjongen van de meester.

Thomas voegt zich haastig bij de overige slaven, die zich al op het erf hebben verzameld. Er wordt niet hardop gepraat, hier en daar klinkt zacht gefluister. Niemand lacht, iedereen kijkt neutraal voor zich uit of naar de grond. Ook Thomas voelt zich ongemakkelijk. Hij weet wat er gaat komen en hij haat het.

Remi, een jonge slaaf die werkt in het magazijn, wordt gestraft voor het stelen van suiker. Iedereen op de plantage Nieuw-Holland weet dat baas Jacob liegt. Remi heeft helemaal geen suiker gestolen. Niet dat Remi zo eerlijk is, nee, als hij de kans had gekregen dan had hij de suiker echt wel achterovergedrukt. Alle slaven zouden dat doen als de kans zich voordeed. Suiker is waardevol. De plantage-eigenaren worden er niet voor niets steenrijk mee. De hele wereld wil het zoete goud. Voor in het eten, in de koffie en in de thee. Suiker is overal in de beschaafde wereld geliefd geworden en de mensen willen er dan ook graag voor be-

talen. Veel voor betalen. En dus wordt de suiker ook goed bewaakt.

Thomas weet zeker dat Remi de suiker niet heeft gestolen. Remi is namelijk simpel van geest. Bijna dom. Een veldslaaf, enkel goed voor het zwaarste werk. Bomen kappen, geulen graven, grond ontginnen. Een slaaf die nooit in de buurt komt van de balen gedroogde suiker. Hoe had Remi ooit aan die suiker kunnen komen? Iemand omkopen in de suikerkokerij? Inbreken bij de voorraad-schuur? De gewapende bewaking omzeilen? Onmogelijk, denkt Thomas, Remi had zoiets nooit kunnen bedenken met zijn weke hersens. Remi denkt alleen maar aan zijn portie dagelijkse *dram*, de illegaal gestookte rum die hij zo graag lust.

Thomas weet precies hoe het wel zit. Alle slaven op de plantage weten hoe het wel zit. Het kleine beetje suiker dat bij Remi's slaapplaats is gevonden, is daar moedwillig neergelegd. Remi krijgt straf omdat baas Jacob een voorbeeld wil stellen. Die vindt dat er niet hard genoeg wordt gewerkt op de plantage, dat de suikerproductie niet hoog genoeg is. Baas Jacob wil een harde boodschap afgeven aan de slaven: ze moeten meer uren maken, harder werken en minder rusten. Koste wat het kost moet de winst op peil blijven. Wie vertraagt of tegenwerkt, krijgt ongenadig met de zweep. Of erger nog. Geen medelijden, geen barmhartigheid. Om deze boodschap duidelijk te maken krijgt dommekracht Remi straf. Gewoon omdat hij een makkelijk doelwit is.

De slaven zijn verplicht om de uitvoering van een lijfstraf bij te wonen. Iedere slaaf op de plantage is opgetrommeld. Niemand uitgezonderd. Zelfs de zieken zijn van hun armzalige bedden gelicht. Remi staat met zijn handen boven zijn hoofd vastgebonden aan een stevige paal, zijn gezicht naar de paal toe. Vanwaar hij staat, kijkt Thomas recht in zijn gezicht. Een moment vinden hun ogen elkaar. Thomas ziet alleen maar onbegrip en angst in de ogen van Remi. Beschaamd kijkt Thomas weg. Wat kan hij anders? Van onmacht bijt hij hard in zijn lip.

Gerson, de zwarte opzichter of bastiaan, de rechterhand van de bazen, staat al klaar met de zweep in zijn hand. Het leer donker van al het slavenbloed dat het heeft geproefd. Gerson kijkt vragend naar het grote huis. Daar, op de veranda, staat baas Jacob. Een jongeman van net achttien jaar. Lang krullend haar in een onbestemde variant donkerblond. Alles aan hem is smal, spits. Zijn figuur, zijn gezicht, zijn handen, zijn lippen. Tender gebouwd, maar pezig, niet krachteloos. Zijn wangen zijn bezaaid met kleine littekens van de pokken en zijn neus staat enigszins scheef in zijn gezicht. Geen doorsneeschoonheid, maar desondanks niet onaantrekkelijk. Zijn bleekblauwe ogen maken veel goed. Die zijn aantrekkelijk, charmant zelfs. Jacobs oogopslag maakt hem een man die nieuwsgierigheid opwekt. Maar niet vandaag. Vandaag is zijn blik afstandelijk, berekenend.

Baas Jacob loopt naar de rand van de veranda. Zijn handen op zijn rug. Vandaar overziet hij de verzamelde meute. Zijn strakke blik glijdt over de slaven heen. Blijft even hangen wanneer hij Thomas ziet staan. Voor zijn ogen daadwerkelijk contact kunnen maken, slaan de slaven hun ogen neer. Een slaaf kijkt een blanke nooit in de ogen, tenzij gevraagd. Een slaaf kijkt naar de grond. Is onderdanig, *sakafasi*. Jacob hoeft het niet te zien om te weten dat alle slaven achter hun geloken ogen een diepe minachting verbergen. Alle blanken worden gehaat door de negers. Zelfs zijn vader, Cornelis Colebrander, daar is Jacob van overtuigd. Terwijl zijn vader in de blanke gemeenschap toch bekendstaat als een ware negervriend. Maar deze slaven hier, deze plantageratten, haten hem, Jacob, in het bijzonder. En terecht. Ze vrezen hem. Zijn wrede onvoorspelbaarheid. Elke slaaf probeert baas Jacob als het even kan te mijden als de pest. Jacob vindt het best. Laat ze hem maar haten, laat ze maar bang voor hem zijn. Wat kunnen ze hem doen? Helemaal niets. Hij weet het. Zij weten het. Ontspannen knikt hij Gerson toe.

Soepel beweegt Gerson zijn zweeparm naar achteren en naar voren. Het leer kletst met een luide knal op de rug van Remi. De huid

splijt open. Bloed welt op. Ondanks het geweld van de klap houdt Remi zijn lippen stijf op elkaar. Nog wel. De pijn moet verschrikkelijk zijn.

Bij het eerste bloed slaat Thomas zijn ogen neer. Het is alsof hij de klap op zijn eigen huid voelt. Hij wordt er misselijk van. Zoals altijd. Opnieuw haalt Gerson verwoestend uit. En nog eens en nog eens. Vijfentwintig slagen, heeft baas Jacob gezegd. Na de zesde klap begint Remi onbedaarlijk te huilen. Zweet, snot en tranen vermengen zich in een trage stroom die over zijn lippen en kin naar beneden glijdt en daar in slierten blijft hangen. Klap na klap klettert neer op de rug van de arme jongen. Zijn huid ligt aan flarden, het bloed druipt van zijn gehavende lijf en vormt een donkere vlek rond zijn voeten. Thomas merkt dat de meute om hem heen onrustig wordt, schuifelt, mompelt, wegstijgt van het bloederige tafereel. Ook Gerson merkt het direct. Hij stopt met slaan. Veegt het zweet uit zijn ogen en kijkt met toegeknepen blik het terrein af. 'Bekken dicht, jullie, en ogen open. Wie niet kijkt, krijgt er zelf vanlangs. Is dat duidelijk?'

Het is de slaven meer dan duidelijk. Het geroezemoes verdwijnt op slag en iedereen kijkt met dode ogen naar Remi aan de paal. Ook Thomas slaat zijn ogen weer op. Zijn blik schiet echter langs de ongelukkige Remi heen in de richting van baas Jacob. Vanbinnen kookt er een woede in Thomas, een haat zelfs, die hij maar met moeite weet te beteugelen. En te verbergen. Het heeft geen enkele zin zelf klappen op te lopen.

Hoe kan een mens zo onaangedaan kijken naar het lijden van een ander mens, denkt hij terwijl hij naar baas Jacob gluurde. Was baas Colebrander er nu maar, die zou deze zinloze afstraffing nooit hebben toegestaan. Maar baas Colebrander is nog niet terug van zijn reis naar de stad. Wie weet hoe lang dat nog duurt? Te lang voor Remi, denkt Thomas zuur.

Gerson knikt tevreden wanneer de slaven gedwee doen wat hij hun gebiedt en haalt krachtig uit. Hij kon dat momentje rust goed

gebruiken in deze hitte. Opnieuw doet de zweep zijn verwoestende werk. Remi's knieën knikken en langzaam zakt de simpele ziel door zijn benen. Wiegelend hangt hij aan zijn vastgebonden polsen. De klappen blijven komen met geofende precisie. Remi verliest het bewustzijn. Zijn hoofd valt opzij. Gerson werpt een snelle blik op baas Jacob, hij is nog lang niet aan de vijfentwintig.

‘Gewoon doorgaan, Gerson, je wordt toch niet weekhartig op je oude dag? Waar was je gebleven? Bij vijftien, geloof ik. Toch? En anders begin je maar opnieuw te tellen. Van voren af aan.’

Bij deze woorden worden de toekijkende slaven opnieuw onrustig. Een haast tastbare woede stijgt op uit hun midden. Ineens waart er een gevoel van gevaar over het erf, van opstand. Een dreigende uitbarsting van opgekropte haat over al dit onrecht, over al deze misdadigheid. Gerson kijkt ongemakkelijk om zich heen. Als de slaven werkelijk in opstand komen, dan is hij de eerste die eraan gaat. Zoveel is zeker. Hij, zelf een zwarte slaaf, een verrader van zijn lotgenoten, wordt nog meer gehaat dan de blanke bazen. Gerson pakt zijn sabel vast.

Jacob lijkt van dit alles niet bijster onder de indruk. De glimlach wijkt niet van zijn gezicht. ‘Kapitein Collignon,’ roept hij tegen de officier die naast zes gewone soldaten staat, de volledige troepenmacht op de plantage, ‘mag ik u vragen om uw geweren in de aanslag te houden? Ik wil graag dat deze strafuitoefening ordelijk blijft verlopen. We zitten dan wel midden in dit verdomde oerwoud, maar enige vorm van beschaving moeten we toch wel zien te behouden. Vindt u ook niet?’

De officier salueert en geeft het bevel. In één beweging richten de soldaten hun geweren op de ongewapende slaven, die direct inbinden. Ook al zijn ze ver in de meerderheid, zoals overall op de plantages in de kolonie, tegen geweren, bajonetten en geschut kunnen ze niet op. Dat is zelfmoord. Zover reikt zelfs hun opgekropte haat en diepgewortelde angst niet. Nog niet.

‘Gerson!’ roept baas Jacob met luide stem naar zijn opzichter, ‘lang genoeg getreuzeld nu. Aan de slag.’

Gerson knikt zijn meester toe. Veegt nog wat zweet van zijn voorhoofd en haalt uit.

‘Stop daarmee! Onmiddelijk!’

Thomas herkent die stem uit duizenden. Opgelucht kijkt hij om. Iedereen herkent de stem die luid over het terrein schalt. Alle hoofden – ook die van baas Jacob – draaien zich in de richting van de steiger. Daar legt een grote overkapte sloep aan. De roeispanten zijn al binnenboord. In het midden van de sloep staat een oudere man met een strenge blik op zijn gezicht: baas Cornelis is terug uit de stad.